

Podsumowanie debaty Baltexpo 2025 – Gospodarka morska i edukacja

1. Wprowadzenie i kontekst debaty

Wydarzenie odbyło się w ramach **Baltexpo** – największych w Polsce targów i forum dyskusyjnego poświęconego gospodarce morskiej. Debata zgromadziła przedstawicieli **samorządów, uczelni, szkół branżowych, przedsiębiorstw branży morskiej oraz administracji samorządowej i rządowej**.

Jej głównym celem było zdiagnozowanie wyzwań i możliwości współpracy pomiędzy edukacją, nauką i biznesem w kontekście dynamicznego rozwoju sektora morskiego na Pomorzu.

Pan Adam Gawrylik Członek Zarządu Województwa Pomorskiego podkreślił, że **region pomorski jest obecnie najbardziej związany z Morzem Bałtyckim** spośród wszystkich województw w Polsce. Rozwój portów, przemysłu stocznioowego, logistyki, energetyki wiatrowej i przyszłej elektrowni jądrowej generuje ogromne zapotrzebowanie na wyspecjalizowane kadry, co stawia edukację przed koniecznością dostosowania się do potrzeb rynku.

W debacie uczestniczyli m.in. przedstawiciele szkół ponadpodstawowych z Gdyni oraz Gdańska, przedstawiciele uczelni: Politechniki Gdańskiej i Uniwersytetu Morskiego, przedsiębiorców w tym: Stoczni Wojennej, Portu Gdynia, Forum Okrętowego, Polskiego Forum Technologii Morskich, Pracodawców Pomorza, czy Regionalnej Izby Gospodarczej Pomorza, a także Ministerstwa Edukacji Narodowej, urzędów pracy i samorządów.

2. Gospodarka morska – potencjał i wyzwania

W pierwszej części spotkania pan Tomasz Limon Prezes Zarządu Pracodawców Pomorza zaprezentował dane o kondycji i trendach w sektorze morskim:

- **zatrudnienie:** ok. 155–160 tys. osób w całym kraju, z czego największy odsetek w woj. Pomorskim, Wzrost zatrudnienia o 50% w ostatnich latach, ale również rosnący udział cudzoziemców (z 5% w 2019 r. do 10% w 2024 r.),
- **wartość dodana brutto (GVA):** wzrost z 14 do 16 mld zł, stanowiący 0,6% PKB Polski,
- **inwestycje:** 5,5–6 mld zł w ciągu sześciu lat, głównie w infrastrukturę portową i przemysł stocznioowy,
- **kluczowe projekty:** terminal TT3 w Gdańsku, rozbudowa portów, modernizacja stoczni Gryfia, cyfryzacja i automatyzacja procesów.

Najważniejsze szanse:

- rozwój offshore wind (morska energetyka wiatrowa),
- zielona żegluga i nowe technologie,

- fundusze europejskie i programy rozwojowe.

Główne wyzwania:

- **niedobór kadr technicznych,**
- konkurencja międzynarodowa (zwłaszcza ze strony Skandynawii i Azji),
- potrzeba poprawy efektywności energetycznej.

3. Edukacja i szkolnictwo zawodowe – efekty inwestycji i deficyty

Pan Adam Krawiec dyrektor Departamentu Edukacji Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego wykazał, że w latach **2014–2027 na rozwój szkolnictwa zawodowego przeznaczono z funduszy europejskich ok. 660 mln zł.**

Najważniejsze założenia regionalnej polityki edukacyjnej to:

- rozwój szkolnictwa zawodowego w **dialogu z pracodawcami i samorządami,**
- powiązanie inwestycji edukacyjnych z **potrzebami konkretnych branż,**
- wsparcie infrastruktury szkół oraz rozwój kompetencji uczniów i nauczycieli.

Jednak mimo dużych inwestycji demografia działa na niekorzyść branży morskiej. Liczba uczniów szkół kształcących na potrzeby tej branży maleje, a prognozy wskazują na pogłębienie tego trendu.

W województwie pomorskim kształcenie dla branży morskiej prowadzą m.in.:

- Zespół Szkół Morskich w Gdańsku,
- Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego nr 1 w Gdyni,
- Szkoły Okrętowe i Techniczne „Conradinum” w Gdańsku,
- Zespół Szkół Mechanicznych i Logistycznych w Słupsku,
- Powiatowy Zespół Szkół nr 2 w Rumi.

Uczestnicy zgodzili się, że **współpraca między szkołami, biznesem i uczelniami** jest niezbędna, by zapobiec rosnącemu deficytowi specjalistów.

4. Współpraca edukacji z biznesem – praktyka i bariery

Jedną z form współpracy przedsiębiorców ze szkołami są **klasy patronackie** prowadzone m.in. przez Stocznnię Crist, Siemens Gamesa. Uczniowie takich klas mają możliwość odbywania praktyk, staży (często płatnych) i pracy przy nowoczesnym sprzęcie w siedzibie firmy. Część absolwentów od razu podejmuje pracę w zakładach partnerskich, co jest zachętą dla innych firm do podejmowania takiej współpracy.

Dyrektorzy szkół wskazali jednak, że współpraca z pracodawcami ma pewne ograniczenia:

- przedsiębiorcy często szkolą uczniów **tylko na potrzeby własnej firmy,** zamiast myśleć sektorowo,

- brak przepływu informacji między samorządami, ministerstwem i szkołami,
- trudność w znalezieniu przedsiębiorstw chętnych do przyjęcia uczniów na praktykę, czy staż,
- zbyt małe zachęty finansowe, niejasne lub niewykorzystywane ulgi podatkowe dla firm przyjmujących uczniów.

Z kolei przedsiębiorcy (m.in. przedstawiciele Stoczni Wojennej, Forum Okrętowego) zwracali uwagę na:

- **niedostatek wykwalifikowanych pracowników,**
- konieczność **zainteresowania młodych ludzi branżą morską,**
- potrzebę działań promocyjnych i edukacyjnych pokazujących atrakcyjność pracy w przemyśle morskim.

Postulowano także **większe zaangażowanie praktyków z przemysłu w nauczanie na szkołach**, by łączyć teorię z praktyką.

5. Głos uczelni – potrzeba reformy systemu

Przedstawiciele **Uniwersytetu Morskiego w Gdyni i Politechniki Gdańskiej** wyrazili krytyczne opinie o obecnym systemie rekrutacji i jakości przygotowania kandydatów.

- **rektor UMG** stwierdził, że uczelnie nie mają motywacji do współpracy z konkretnymi szkołami średnimi, bo nie mogą gwarantować, że ich absolwenci trafią na daną uczelnię,
- **poziom przygotowania uczniów** (szczególnie z matematyki i fizyki) systematycznie spada, co skutkuje dużą liczbą rezygnacji po pierwszym semestrze,
- uczelnie dysponują nowoczesną infrastrukturą i kadrami, ale „brakuje dobrego materiału wejściowego”.

Propozycje zmian:

- wprowadzenie bonusów dla absolwentów techników (już częściowo realizowane na Politechnice Gdańskiej),
- rozwój krótszych form edukacji – kursów, studiów podyplomowych, programów dualnych, mikropoświadczeń,
- odnowienie programu stypendialnego *Science for Sea*,
- promowanie branży morskiej w mediach, by przeciwdziałać negatywnemu wizerunkowi stoczni.

6. Perspektywa samorządów

Samorzady (na czele z miastem Gdańsk) zwróciły uwagę na:

- **brak nauczycieli zawodu,**

- ograniczenia finansowe i demograficzne (spadek liczby uczniów w szkołach i przedszkolach),
- konieczność **utrzymania równowagi między liceami a szkołami zawodowymi**,
- wyzwania związane z integracją cudzoziemców oraz kształceniem językowym.

W Gdańsku realizowanych jest wiele działań promujących kształcenie techniczne: **Tydzień Zawodowca**, **Skills Poland**, wizyty studyjne w firmach, doradztwo zawodowe i nagrody dla najlepszych pracodawców współpracujących ze szkołami. Wskazano jednak, że sama promocja nie wystarczy – potrzebne są **systemowe zachęty finansowe i prestiżowe** dla nauczycieli zawodu oraz trwałe powiązanie szkół z przemysłem.

7. Propozycje ministerstwa i instytucji badawczych

Przedstawiciele **Ministerstwa Edukacji Narodowej i Instytutu Badań Edukacyjnych** przedstawili planowane działania:

- organizacja **spotkań branżowych** (w tym dla sektora morskiego w 2026 r.),
- analiza potrzeb kompetencyjnych i przegląd podstaw programowych,
- rozwój **branżowych centrów umiejętności**,
- wzmocnienie **doradztwa zawodowego w szkołach podstawowych**,
- coroczne przygotowanie **listy zawodów deficytowych** i premiowanie szkół kształcących w tych zawodach wyższą subwencją.

Zwrócono uwagę, że skuteczne doradztwo i lepsze dopasowanie kierunków kształcenia do realnych potrzeb rynku są kluczem do zatrzymania młodych ludzi w zawodach technicznych.

8. Konkluzje i rekomendacje końcowe

W końcowej części uczestnicy zgodzili się, że:

- a) **branża morska wymaga zintegrowanej polityki edukacyjnej i promocyjnej** – od szkół podstawowych po uczelnie,
- b) należy rozwijać **edukację dualną**, łącząc naukę z praktyką w przedsiębiorstwach,
- c) potrzebne jest **ciągłe doskonalenie nauczycieli zawodu** i stworzenie zachęt do pracy w szkolnictwie,
- d) trzeba **walczyć z negatywnym wizerunkiem zawodów technicznych** i budować społeczną dumę z pracy w przemyśle morskim,
- e) konieczne są **mechanizmy integracji cudzoziemców** (kursy językowe, wsparcie społeczne) ponieważ staną się oni trwałym elementem rynku pracy,
- f) Samorząd Województwa zapowiedział powołanie **sieci dialogu branżowego** – stałej platformy współpracy edukacji, biznesu i administracji,
- g) uczestnicy zgodzili się co do potrzeby **regularnych spotkań i kontynuacji debaty**, by tworzyć konkretne rekomendacje i projekty wdrożeniowe.

Podsumowanie ogólne:

Debata Baltexpo 2025 pokazała, że Pomorze ma silny, innowacyjny sektor gospodarki morskiej, ale jego rozwój może zostać zahamowany przez brak odpowiednich kadr i niedopasowanie systemu edukacji.

Tylko ścisła współpraca samorządów, szkół, uczelni i przedsiębiorstw oraz długofalowa polityka promocji i integracji mogą zapewnić regionowi trwałe zaplecze kompetencyjne dla przemysłów morskich przyszłości.

Rekomendacje dla Ministerstwa Edukacji Narodowej po debacie Baltexpo 2025
Dotyczy: Rozwoju edukacji zawodowej i wyższego szkolnictwa technicznego dla gospodarki morskiej

1. Wzmocnienie współpracy między edukacją a gospodarką

1.1. Systemowe wsparcie dla współpracy szkół i pracodawców

- Wprowadzenie **stałych mechanizmów zachęt finansowych i podatkowych** dla przedsiębiorców przyjmujących uczniów na praktyki i staże.
- Uproszczenie formalności przy zawieraniu umów szkoła–pracodawca (standaryzacja wzorów umów, doradztwo prawne, ujednolicone procedury).
- Promowanie **klas patronackich o profilu branżowym**, nie tylko „firmowym”, aby kształcić na potrzeby całego sektora, a nie pojedynczego przedsiębiorstwa.

2. Modernizacja podstaw programowych i kierunków kształcenia

2.1. Aktualizacja podstaw programowych

- Aktualizacja podstaw programowych dla zawodów branży morskiej, logistycznych i energetyki morskiej we współpracy z przemysłem oraz uczelniami.
- Włączenie do klasyfikacji zawodów nowych zawodów związanych z:
 - **offshore wind (morska energetyka wiatrowa)**,
 - **automatyzacją i cyfryzacją stoczní**,
 - **zieloną żeglugą i serwisem statków niskoemisyjnych**,
 - **żeglugą autonomiczną**.
- Uelastycznienie procesu dodawania nowych zawodów – skrócenie czasu reakcji na potrzeby rynku.

2.2. Kształcenie interdyscyplinarne

- Wprowadzenie ścieżek łączących kierunki morskie, energetyczne i informatyczne (np. mechatronika morska, technologie offshore, zarządzanie logistyką portową 4.0).
- Zachęcanie uczelni technicznych do tworzenia **krótkich form kształcenia i mikropoświadczeń** (microcredentials) odpowiadających potrzebom firm.

3. Kadry i kompetencje nauczycieli zawodowych

3.1. Program pozyskiwania nauczycieli z przemysłu

- Stworzenie **specjalnego programu stypendialno-zachętowego** dla specjalistów z branży morskiej, którzy chcieliby uczyć w szkołach o profilu technicznym.
- Umożliwienie częściowego finansowania ich czasu pracy w szkołach przez państwo lub przedsiębiorców (np. model 3–6 godzin tygodniowo).

3.2. Stałe doskonalenie zawodowe nauczycieli

- Utworzenie systemu **ciągłego doskonalenia nauczycieli przedmiotów technicznych** w oparciu o realne środowiska przemysłowe (staże w stoczniach, portach, terminalach).
- Włączenie tych nauczycieli do programów podnoszenia kwalifikacji finansowanych z KPO lub funduszy europejskich (obecnie są często z nich wyłączeni).

4. Promocja szkolnictwa zawodowego w tym branży morskiej

4.1. Ogólnopolska kampania promująca zawody techniczne

- Zainicjowanie kampanii „**Edukacja dla morza**”, promującej zawody morskie i techniczne w szkołach podstawowych i mediach.
- Współpraca z mediami publicznymi i prywatnymi w celu zmiany wizerunku pracy w przemyśle stoczniowym i portowym (aktualnie kojarzonym z upadkiem lat 90.).

4.2. Konkursy i wydarzenia branżowe

- Rozwój programów typu **Skills Poland / Skills Europe** z silnym komponentem morskim.
- Wsparcie dla regionalnych wydarzeń edukacyjnych (np. Tydzień Zawodowca, Dni Techniki Morskiej) i integracja ich z ogólnopolskim systemem promocji zawodów.

5. Integracja cudzoziemców i kształcenie językowe

- Wprowadzenie do polityki oświatowej komponentu **kursów języka polskiego dla pracowników cudzoziemskich** oraz ich dzieci – we współpracy z samorządami i szkołami branżowymi.
- Opracowanie programów **asymilacyjnych i międzykulturowych** w szkołach zawodowych, przygotowujących młodzież do współpracy w wielonarodowych środowiskach pracy.
- Wsparcie samorządów w organizacji opieki i zajęć pozalekcyjnych dla młodzieży migranckiej.

6. Doradztwo zawodowe

- Wzmocnienie roli **doradców zawodowych jako specjalistów** (nie nauczycieli „doraźnych”), zapewnienie im szkoleń coachingowych i dostępu do aktualnych danych o rynku pracy.
- Wzmocnienie doradztwa zawodowego w klasach 6–8 szkół podstawowych.
- Stworzenie **centralnego systemu monitorowania losów absolwentów szkół zawodowych** i wykorzystywanie tych danych w planowaniu naborów i subwencji.

7. Polityka regionalna i sieci branżowe

- Wsparcie inicjatywy **wojewódzkich sieci dialogu branżowego**, które tworzą fora współpracy edukacji, biznesu i administracji (model pomorski jako pilotaż).
- Umożliwienie regionom większej elastyczności w kształtowaniu oferty edukacyjnej – dostosowanie subwencji do lokalnych specjalizacji gospodarczych (np. gospodarka morska, energetyka).
- Zachęcanie do tworzenia **konsorcjów edukacyjno-biznesowych**, które opracowują wspólne projekty inwestycyjne, programy nauczania i badania branżowe.

8. Rekomendacje końcowe

- 1) **Potrzebne jest systemowe uznanie gospodarki morskiej jako strategicznego sektora edukacyjnego.**
Edukacja morska powinna być traktowana jak kierunki strategiczne (energetyka, informatyka).
- 2) **Ministerstwo powinno opracować międzyresortowy program „Morze Kompetencji 2030”**, obejmujący:
 - aktualizację programów nauczania,
 - fundusz rozwoju nauczycieli technicznych,
 - promocję zawodów morskich,
 - edukację dualną,
 - szkolnictwo wyższe i podyplomowe dla sektora offshore.
- 3) **Należy przywrócić i rozszerzyć program „Science for Sea”** – 50 stypendiów rocznie dla studentów kierunków morskich.
- 4) **Zwiększyć elastyczność edukacji** – krótsze cykle, certyfikaty branżowe, mikrokursy, połączenie nauki i pracy.
- 5) **Wzmocnić społeczną akceptację i wizerunek zawodów technicznych** – edukacja nie tylko w szkołach, ale w kulturze, mediach, działaniach społecznych.

Podsumowanie

Rekomendacje te są wynikiem wielogłosowej debaty ekspertów, dyrektorów szkół, uczelni, samorządowców i przedsiębiorców.

Ich wdrożenie wymaga ścisłej współpracy Ministerstwa Edukacji, Ministerstwa Rozwoju oraz samorządów wojewódzkich, zwłaszcza w regionach nadmorskich.

Celem jest stworzenie **nowoczesnego, zintegrowanego systemu kształcenia dla gospodarki morskiej i przemysłów przyszłości.**